

Sygn. akt II Ns 4804/14

POSTANOWIENIE

Dnia 30 sierpnia 2017 r.

Sąd Rejonowy II Wydział Cywilny w B. w składzie :

Przewodniczący : SSR Marta Radziwon

Protokolant: Justyna Daciuk

po rozpoznaniu w dniu 30 sierpnia 2017 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z wniosku Banku (...) S.A. w W.

z udziałem L. C., J. C. (1), J. C. (2), W. C. (1)

o stwierdzenie nabycia spadku

postanawia :

I. Stwierdzić, że spadek po W. C. (2),

synu A. i A.,

zmarłego dnia 19 czerwca 2013 roku w B.,

ostatnie miejsce zwykłego pobytu we wsi (...) gm. T.,

na podstawie ustawy nabyli:

- brat W. C. (1), syn A. i A. – w 1/3 części,

- brat J. C. (2), syn A. i A. – w 1/3 części,

- brat J. C. (1), syn A. i A. – w 1/3 części;

II. Stwierdzić, że zainteresowani ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

UZASADNIENIE

(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o stwierdzenie nabycia spadku po W. C. (2) zmarłym w dniu 19.06.2013 r. Podał, że jest wierzycielem spadkodawcy, co wykazał przedkładając stosowny dokument (k.2-3, 4-7).

Uczestnicy L. C., J. C. (1), J. C. (2) i W. C. (1) nie zakwestionowali w/w wniosku.

Sąd ustalił, co następuje:

W. C. (2), syn A. i A., zmarł dnia 19.06.2013 r. w B.. Posiadał ostatnie miejsce zwykłego pobytu we wsi (...) gm. T.. Zmarł jako kawaler. Jego rodzice zmarli przed nim.

Na datę otwarcia spadku do kręgu jego spadkobierców ustawowych należeli:

– brat W. C. (1);

- brat J. C. (2);
- brat J. C. (1);
- brat L. C.;
- dzieci zmarłego przed spadkodawcą brata R. C., tj. bratanek K. C. i bratanica A. N..

W. C. (1) nie złożył w ustawowym terminie żadnego oświadczenia w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku po spadkodawcy. Natomiast wniosek W. C. (1) o zatwierdzenie uchylenia się przez niego od skutków prawnych nie złożenia w wymaganym ustawowo terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po W. C. (2) został prawomocnie oddalony przez Sąd Rejonowy w Białymstoku postanowieniem z dnia 10.03.2015 r., sygn. akt II Ns 5113/14 (kserokopia urzędowa postanowienia – k. 63).

Sąd Rejonowy w Białymstoku prawomocnym postanowieniem z dnia 09.07.2015 r., sygn. akt II Ns 525/15 (k. 50 akt podanej sprawy):

- w pkt. I zatwierdził uchylenie się przez J. C. (2) od skutków prawnych nie złożenia w wymaganym ustawowo terminie oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza po W. C. (2);
- w pkt. II zatwierdził uchylenie się przez J. C. (1) od skutków prawnych nie złożenia w wymaganym ustawowo terminie oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza po W. C. (2).

J. C. (2) przyjął spadek po spadkodawcy z dobrodziejstwem inwentarza na rozprawie z dnia 11.06.2015 r. przed Sądem Rejonowym w Białymstoku w ramach sprawy o sygn. akt II Ns 525/15 (k. 42v akt sprawy II Ns 525/15).

J. C. (1) przyjął spadek po spadkodawcy z dobrodziejstwem inwentarza na rozprawie z dnia 09.07.2015 r. przed Sądem Rejonowym w Białymstoku w ramach sprawy o sygn. akt II Ns 525/15 (w jego imieniu działał pełnomocnik; k. 49 akt sprawy II Ns 525/15).

Sąd Rejonowy w Białymstoku prawomocnym postanowieniem z dnia 29.06.2015 r., sygn. akt II Ns 145/15, zatwierdził uchylenie się przez L. C. od skutków prawnych nie złożenia w wymaganym ustawowo terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po W. C. (2) (urzędowa kserokopia postanowienia – k. 65).

Córka L. C. tj. M. O. (1) odrzuciła spadek po W. C. (2) w drodze aktu notarialnego z dnia 22.12.2015 r., sporządzonego przed Notariuszem w W. A. G., Rep. A nr 725/2015 (k. 4-4v akt sprawy o sygn. I Ns 1116/16 SR dla Warszawy-M. w W.).

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w W. prawomocnym postanowieniem z dnia 24.08.2016 r., sygn. akt V Nsm 997/16, zezwolił M. O. (1) na dokonanie czynności prawnej polegającej na złożeniu w imieniu małoletniego M. O. (2) oświadczenia woli o odrzuceniu spadku po W. C. (2) (k. 3 akt sprawy o sygn. I Ns 1116/16 SR dla Warszawy-M. w W.).

M. O. (1) odrzuciła spadek w imieniu małoletniego M. O. (2) po W. C. (2) na rozprawie z dnia 19.12.2016 r., sygn. akt I Ns 1116/16 przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa w W.).

W powyższej linii dziedziczenia, tj. w zakresie udziału, który z ustawy przysługiwałby L. C., brak jest innych osób, które byłyby powołane do spadku po spadkodawcy.

Sąd Rejonowy w Białymstoku prawomocnym postanowieniem z dnia 10.03.2015 r., sygn. akt II Ns 5113/14, zatwierdził uchylenie się przez K. C. od skutków prawnych nie złożenia w wymaganym ustawowo terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po W. C. (2) (urzędowa kserokopia postanowienia – k. 63).

K. C. w dacie otwarcia spadku nie miał dzieci.

Sąd Rejonowy w Białymstoku prawomocnym postanowieniem z dnia 19.05.2015 r., sygn. akt II Ns 877/15, zatwierdził uchylenie się przez A. N. od skutków prawnych złożenia w wymaganym ustawowo terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po W. C. (2) (urzędowa kserokopia postanowienia – k. 64).

A. N. w dacie otwarcia spadku nie miała dzieci.

Nie toczyło się dotychczas postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po W. C. (2) – ani też nie zostało wydane poświadczenie dziedziczenia po nim przez notariusza. Nikt nie zrzekł się dziedziczenia, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia. Spadkodawca nie sporządził testamentu.

Powyższe Sąd ustalił na podstawie wymienionego materiału dowodowego oraz odpisów aktów USC (k. 3, 37-40) oraz zapewnienia spadkowego L. C. (k. 61-62).

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. LI Ustawy z dnia 23.04.1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz. U. z 1964 r. Nr 16, poz. 94 z późn. zm.) do spraw spadkowych stosuje się prawo obowiązujące w chwili śmierci spadkodawcy.

Z treści art. 924 k.c. wynika, że spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy, zaś art. 925 k.c. stanowi, że spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku.

Zgodnie z art. 926 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu (§ 1). Dziedziczenie ustawowe, co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą (§ 2). Powyższe oznacza, że dziedziczenie ustawowe ma charakter subsydiarny, znajduje zastosowanie, gdy nie powołano spadkobiercy testamentowego albo powołany spadkobierca nie może lub nie chce dziedziczyć.

Spadkodawca nie pozostawił testamentu zatem dziedziczenie po nim nastąpiło na mocy ustawy.

art. 931 k.c.

§ 1. W pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

§ 2. Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada jego dzieciom w częściach równych. Przepis ten stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych.

art. 932 k.c.

§ 1. W braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku z ustawy jego małżonek i rodzice.

§ 2. Udział spadkowy każdego z rodziców, które dziedziczy w zbiegu z małżonkiem spadkodawcy, wynosi jedną czwartą całości spadku. Jeżeli ojcostwo rodzica nie zostało ustalone, udział spadkowy matki spadkodawcy, dziedziczącej w zbiegu z jego małżonkiem, wynosi połowę spadku.

§ 3. W braku zstępnych i małżonka spadkodawcy cały spadek przypada jego rodzicom w częściach równych.

§ 4. Jeżeli jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada rodzeństwu spadkodawcy w częściach równych.

§ 5. Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku pozostawiając zstępnych, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada jego zstępnym. Podział tego udziału następuje według zasad, które dotyczą podziału między dalszych zstępnych spadkodawcy.

Do kręgu spadkobierców ustawowych wchodził bracia spadkodawcy i dzieci zmarłego przed nim brata R. C.. Niemniej część osób uprawnionych do spadku – spadek po W. C. (2) odrzuciła, przy czym zgodnie z art. 1020 k.c. spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączone od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku.

Skutecznie spadek po spadkodawcy odrzucili L. C. oraz jego zstępni oraz zstępni R. C..

L. C. oraz zstępni R. C. odrzucili spadki w terminie w myśl art. 1019 § 1 pkt. 2 k.c. – a więc jednocześnie z uwzględnionymi prawomocnie wnioskami o zatwierdzenia uchylenia się od skutków nie złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie.

Córka L. C. odrzuciła skutecznie spadek w terminie przewidzianym w art. 1015 § 1 k.c. (oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania).

W terminie M. O. (1) odrzuciła spadek w imieniu małoletniego M. O. (2) (wniosek o zezwolenie na taką czynność złożyła do sądu rodzinnego w terminie przewidzianym w art. 1015 § 1 k.c. – zob. k. 1v akt o sygn. I Ns 1116/16; następnie niezwłocznie po uzyskaniu tej zgody stosownie oświadczenie złożyła; zob. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 28.05.2015 r., III CSK 352/14 - Legalis nr 1285318; por. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 28.09.2016 r., III CSK 329/15 – Legalis nr 1532482).

W. C. (1) nie złożył w terminie przewidzianym przez art. 1015 § 1 k.c. oświadczenia o odrzuceniu spadku po spadkodawcy; jak już bowiem podano w stanie faktycznym jego wniosek o zatwierdzenie uchylenia się przez niego od skutków prawnych nie złożenia w wymaganym ustawowo terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po W. C. (2) został prawomocnie oddalony.

Wobec powyższego należało przyjąć, że W. C. (1) nie złożył żadnego świadczenia w przedmiocie spadku po spadkodawcy – co, wskazując na marginesie, oznacza, że nabył ten spadek wprost (według art. 1015 § 2 zd. 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym na datę otwarcia spadku po spadkodawcy - brak oświadczenia spadkobiercy w terminie, o którym mowa w art. 1015 § 1 k.c. jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku).

Wobec powyższego spadek po spadkodawcy nabyli jego bracia W. C. (1), J. C. (1) i J. C. (2) w udziałach po 1/3 części (art. 932 § 4 k.c.).

Wobec tego na mocy art. 926 k.c., art. 924 k.c., 925 k.c., art. 1020 k.c., art. 932 § 2 k.c. orzekł jak w pkt I sentencji postanowienia.

Bracia spadkodawcy J. C. (1) i J. C. (2) przyjęli spadek po spadkodawcy z dobrodziejstwem inwentarza (dokonali tego w wymaganym terminie przy uwzględnieniu dyspozycji art. 1019 § 1 pkt. 2 k.c. – a więc jednocześnie z uwzględnionymi prawomocnie wnioskami o zatwierdzenia uchylenia się od skutków nie złożenia takiego oświadczenia w terminie).

Nie było jednak potrzeby, aby informację o sposobie nabycia spadku podawać w treści sentencji postanowienia.

Obowiązek zamieszczenia w sentencji postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku informacji o nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza przewidywał § 145 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 23.02.2007 r. (Dz.U. Nr 38, poz. 249). Niemniej podany akt prawny ma już charakter archiwalny. Obecnie obowiązuje bowiem Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 23.12.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316), w którym brak jest tożsamej regulacji.

Zwrócić jednak należy uwagę, że nawet w czasie obowiązywania ww. § 145 ust. 2 brak zamieszczenia wzmianki w przedmiocie nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza nie stanowił uchybienia sądu. Jak stwierdził SN w uchwale z dnia 13.10.2010 r., sygn. akt III CZP 64/10, Legalis nr 248714) brak w postanowieniu wzmianki, że przyjęcie spadku nastąpiło z dobrodziejstwem inwentarza może być uznany za naruszenie przepisu § 145 ust. 2 regulaminu sądowego.

Niemniej naruszenie to nie stanowi uchybienia procesowego i powinno być ocenione jedynie w sensie techniczno-organizacyjnym związanym z redakcją sentencji postanowienia. W razie zaś zaniechania dokonania w postanowieniu wzmianki o nabyciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, apelacja w tym zakresie nie jest dopuszczalna ze względu na brak substratu zaskarżenia. Podobne wnioski płyną z uzasadnieniu postanowienia z dnia 21.01.2015 r., sygn. akt IV CZ 85/14, LEX nr 1653770, gdzie SN podnosił, że: zaznaczenie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza nie stanowi treści postanowienia o nabyciu spadku według art. 677 k.p.c. Jest to tylko oczekiwane poprzez wewnętrzne postanowienie w regulaminie urzędowania sądów, a więc nie przez przepis prawa powszechnego, z którego wynikałoby uprawnienie dla uczestników postępowania o stwierdzenie nabycia spadku do domagania się zaznaczenia, czy chodzi o przyjęcie spadku wprost, czy z dobrodziejstwem inwentarza.

Zauważyć też trzeba, że ww. poglądy zostały wyrażone jeszcze na gruncie stanu prawnego, który przewidywał, że brak złożenia oświadczenia w przedmiocie sposobu nabycia spadku równa się z nabyciem go wprost (poza wyjątkami dotyczącymi np. małoletnich, nabywających, wobec braku innego oświadczenia, spadek z dobrodziejstwem inwentarza). Obecnie zaś (po wejściu w życie ustawy z dnia 20.03.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw; Dz. U. poz. 539; co do spadków otwartych po wejściu w życie tej ustawy) niezłożenie stosownego oświadczenia w terminie zawitym przewidzianym przez ustawę skutkuje nabyciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Tym samym nabycie spadku z dobrodziejstwem inwentarza jest regułą (wcześniej regułą było nabywanie spadku wprost). Zamieszczanie więc takiej informacji w sentencji (wobec braku takiego obowiązku) jest tym bardziej zbędne w porównaniu do uprzedniego stanu prawnego.

Zgodnie z art. 677 k.p.c. w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku sąd wymienia spadkodawcę oraz wszystkich spadkobierców, którym spadek przypadł, jak również wysokość ich udziałów (§ 1 zd. 1). W postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku sąd stwierdza także nabycie przedmiotu zapisu windykacyjnego, wymieniając osobę, dla której spadkodawca uczynił zapis windykacyjny, oraz przedmiot tego zapisu (§ 2).

Niewątpliwie można przyjąć, że nie ma ustawowego obowiązku, aby umieszczać w sentencji postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku innych informacji aniżeli wyżej wskazane. Nie chodzi tu wyłącznie o kwestię sposobu nabycia spadku (wprost/z dobrodziejstwem inwentarza), ale również np. o ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy. Jak stwierdził w uzasadnieniu wyroku z dnia 27.01.2015 r., WSA w Krakowie, sygn. akt I SA/Kr 116/15, LEX nr 1962565, określenie miejsca ostatniego zamieszkania spadkodawcy nie jest obligatoryjnym elementem postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, gdyż brak jest w ogóle obowiązku określenia miejsca zamieszkania spadkodawcy w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku. W tym też zakresie moc wiążąca prawomocnego orzeczenia, o której mowa w art. 365 k.p.c. nie występuje. Z powyższego poglądu WSA w Krakowie wynika, że stwierdzenie przez Sąd, że nabycie spadku po ww. spadkodawcy dokonało się z dobrodziejstwem inwentarza nie byłoby dla nikogo wiążące (miałoby jedynie charakter techniczno-organizacyjny).

Nie tylko w orzecznictwie, ale i w doktrynie wskazuje się na brak potrzeby zamieszczania informacji o nabyciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Jak podano w Systemie Prawa Prywatnego: złożenie przez spadkobiercę oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza lub nabycie przez niego spadku w ten właśnie sposób na podstawie fikcji określonej w art. 1015 § 2 k.c. ma dla niego zazwyczaj znaczenie jedynie na etapie postępowania egzekucyjnego. Faktu przyjęcia przez niego spadku z dobrodziejstwem inwentarza nie wskazuje się bowiem ani w sentencji, ani w uzasadnieniu postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Takie wskazanie jest zbędne z tego powodu, że i tak nie przesądzałoby definitywnie zakresu odpowiedzialności danego spadkobiercy za długi spadkowe (W. Borysiak, E. Skowrońska-Bocian, System Prawa Prywatnego, Prawo spadkowe, red. B. Kordasiewicz, Legali, 2015; komentarz do art. 1030 k.c.).

O kosztach orzeczono na postawie art. 520 § 1 k.p.c. (pkt II sentencji).

Na uwzględnienie nie zasługiwało żądanie wnioskodawcy – o zasądzenie na jego rzecz od uczestników kosztów postępowania, tym kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów poniesionych w celu uzyskania odpisu skróconego aktu zgonu spadkodawcy.

Zgodnie z art. 520 § 2 k.p.c. sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości, jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub ich interesy są sprzeczne. Przy czym, w przedmiotowej sprawie wnioskodawca jak i uczestnicy byli w równym stopniu zainteresowani rozstrzygnięciem niniejszej sprawy. Strona wnioskująca posiadała bowiem wierzycelność względem spadkodawcy (zob. k. 4-7). W jej interesie było stwierdzenie, kto nabył spadek po W. C. (2). Uczestnicy zaś należeli do pierwszego kręgu spadkobierców ustawowych zmarłego. Nie można zatem uznać, iż jedna ze stron postępowania była w mniejszym stopniu zainteresowana wynikiem niniejszego postępowania. Brak również podstaw, aby uznać, iż interesy wnioskodawcy i uczestników były sprzeczne (uczestnicy nie zakwestionowali wniosku wnioskodawcy).

Koszty postępowania, których zwrotu żąda wnioskodawca były całkowicie związane z jego udziałem w sprawie. Poniósł je, aby dowiedzieć się, od kogo może dochodzić zwrotu posiadanej względem zmarłego wierzycelności. Brak jest podstaw, aby w jakiegokolwiek części, koszty te ponieśli uczestnicy. Jak wskazuje doktryna i orzecznictwo – zasada przewidziana art. 520 § 1 k.p.c. jest nienaruszalna wtedy, gdy uczestnicy są w równym stopniu zainteresowani wynikiem postępowania lub - mimo braku tej równości - ich interesy są wspólne (postanowienie z dnia 22.03.2012 r., V CZ 155/11, Lex nr 1164757; Agnieszka Góra – Błaszczkowska, Komentarz do art. 520 Kodeksu postępowania cywilnego, LEX 2013). Zasada przewidziana w art. 520 § 1 k.p.c. jest podstawą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w postępowaniu nieprocesowym. Dopiero jeżeli sąd w konkretnej sprawie uzna, że powinno być inaczej, musi się kierować przesłankami wskazanymi w art. 520 § 2 k.p.c. i swoje rozstrzygnięcie w tym przedmiocie uzasadnić (postanowienie SN z dnia 15 lutego 2012 r., I CZ 1/12, Lex nr 1147731; Agnieszka Góra – Błaszczkowska, Komentarz do art. 520 Kodeksu postępowania cywilnego, LEX 2013). W przedmiotowej sprawie Sąd nie znalazł podstaw, aby odstąpić od zasady wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c.